

Зі свого боку вважаю, що в сучасній науці трудового права доцільно позбутися багатозначності в трактуванні змісту словосполучення «трудо-вий договір», використовуючи цей термін виключно для характеристики юридичного факту виникнення договірних зобов'язань, який породжує суспільно-правові відносини на ринку праці.

Мартинюк В. Д.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри трудового права та права соціального забезпечення*

СИСТЕМА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ПРАЦІВНИКІВ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Розвиток суспільства в Україні потребує нового підходу до професійної підготовки та розвитку професійних якостей працівників. Значні зміни в організації виробництва, технічний та економічний прогрес, власне трансформації українського суспільства викликають знецінення певних професійних знань та необхідність постійного оновлення та вдосконалення професійної підготовки. Саме тому одним із принципів державної політики у сфері професійного навчання є безперервність процесу професійного розвитку працівників. Принцип безперервності навчання дає можливість постійно поглиблювати загальноосвітню та фахову підготовку, досягати цілісності та наступності професійних знань. Для забезпечення реалізації права на безперервний розвиток працівника протягом усього його життя в Україні побудована система професійного навчання. Доступ до ресурсів системи можливий при досягненні будь-якого віку та за будь-яких обставин, що дає можливість підтримувати конкурентоздатність та високу кваліфікацію працівників на ринку праці.

Аналіз системи професійного навчання дає можливість визначити її як складний багаторівневий комплекс, який охоплює значну кількість нерівнозначних структур. Вона має свою власну внутрішню будову, що складається з елементів, логічно та послідовно поєднаних між собою.

Якщо розглядати професійне навчання як окремих інститут трудового права України, то його систему будуть складати правові норми, що регулюють суспільні відносини у сфері реалізації права особи на професійне навчання. Ці норми мають власний ієрархічний та логічний зв'язок та поєднуються у відносно відокремлені блоки, що регулюють однорідні групи суспільних відносин у сфері професійного навчання працівників.

З іншого боку, відповідно до ст. 1 Закону України «Про професійний розвиток працівників» від 12 січня 2012р., професійне навчання визначається як процес цілеспрямованого формування у працівників спеціальних знань, розвиток необхідних навичок та вмінь, що дають змогу підвищувати продуктивність праці, максимально якісно виконувати функціональні обов'язки, освоювати нові види професійної діяльності, що включає пер-

винну професійну підготовку, перепідготовку і підвищення кваліфікації працівників відповідно до потреб виробництва. Розуміючи професійне навчання як процес, його систему необхідно розглядати як сукупність певних стадій – самостійних, логічно завершених етапів та організаційно-технічних дій. Саме до цих етапів ми можемо віднести первинну професійну підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації працівників.

Нещодавно було прийнято в новій редакції Закон України «Про зайнятість населення» від 7 липня 2012р., в якому визначено поняття професійного навчання як набуття та удосконалення професійних знань, умінь та навичок особи відповідно до її здібностей, що забезпечує відповідний рівень професійної кваліфікації для професійної діяльності та конкурентоспроможності на ринку праці. Новелою даного Закону стало визначення системи професійного навчання з точки зору суб'єктного складу. Так, відповідно до ч.2 ст. 34 зазначеного Закону система професійного навчання охоплює:

1) осіб, які проходять первинну професійну підготовку в навчальних закладах та інших установах, що здійснюють або забезпечують підготовку кваліфікованих робітників і фахівців;

2) працівників, які проходять первинну професійну підготовку, перепідготовку і підвищення кваліфікації впродовж трудової діяльності;

3) безробітних, які шукають роботу і потребують первинної професійної підготовки, перепідготовки або підвищення кваліфікації.

Слід відзначити, що в даному Законі окремо регулюється процес професійного навчання осіб, яким надано статус безробітного. Особливості їх правового статусу впливають на характер підготовки. Фінансування навчання відбувається за рахунок коштів Фонду соціального страхування на випадок безробіття та державного бюджету, що диктує певні умови реалізації права на професійне навчання, а, зокрема, вибір професії та навчального закладу, що буде надавати освітні послуги тощо. Правові норми щодо регулювання професійного навчання безробітних формують окремий блок системи професійного навчання.

Особливого значення зазначений Закон набуває в ролі систематизуючого акта, що вперше на законодавчому рівні визначив систему професійного навчання працівника. Але слід відзначити нечіткість формулювання понять, адже ч. 2 ст. 34 Закону називається «Система професійного навчання», але зміст статті свідчить про те, що законодавець не визначає елементи системи, а лише перераховує коло осіб, яких вона охоплює. Аналізуючи визначення поняття права на професійну підготовку, надане у тексті ст. 8 Закону, можна дійти висновку, що до системи професійного навчання відносяться такі елементи як первинна професійна підготовка, перепідготовка, спеціалізація і підвищення кваліфікації, стажування у професійно-технічних, вищих навчальних закладах та закладах післядипломної освіти, безпосередньо на робочих місцях на виробництві чи у

сфері послуг з метою здобуття особою відповідної кваліфікації або приведення її рівня у відповідність із вимогами сучасного виробництва та сфери послуг.

Перепідготовка, спеціалізація, стажування та підвищення кваліфікації можна віднести до системи післядипломної освіти в Україні. Ст. 47 Закону України «Про освіту» в редакції від 1 січня 2013 року визначає післядипломну освіту як спеціалізоване вдосконалення освіти та професійної підготовки особи шляхом поглиблення, розширення й оновлення її професійних знань, умінь та навичок або отримання іншої професії, спеціальності на основі здобутого раніше освітньо-кваліфікаційного рівня та практичного досвіду. Післядипломна освіта створює умови для безперервності та наступності освіти.

Система професійного навчання в Україні на сьогодні недосконала. Існують протиріччя та неточності в нормативно-правових актах, немає достатньо дієвого механізму реалізації окремих прав та можливостей для працівників у даній сфері. Але слід відзначити позитивний процес усунення прогалин та систематизації нормативного матеріалу у сфері професійного навчання, що відбувається сьогодні на законодавчому рівні.

Шишлюк М. О.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри трудового права та права соціального забезпечення*

ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ У РАЗІ НАСТАННЯ ІНВАЛІДНОСТІ: ОКРЕМІ ПИТАННЯ

Відповідно до чинного законодавства для осіб, звільнених з військової служби, та членів їх сімей встановлено три види пенсій: за вислугу років, по інвалідності та в разі втрати годувальника. Умови пенсійного забезпечення військовослужбовців по інвалідності сформульовані в ст. 18 Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», відповідно до якої пенсія по інвалідності призначається військовослужбовцям в разі, якщо інвалідність настала в період проходження ними служби або не пізніше трьох місяців після звільнення зі служби, або якщо інвалідність настала пізніше тримісячного терміну після звільнення зі служби, але внаслідок захворювання (травми, поранення, контузії, каліцтва тощо), яке виникло в період проходження військової служби чи під час перебування в полоні або заручником, якщо полонення чи захоплення заручником не було добровільним і особа, яка має право на пенсію за цим Законом, перебуваючи в полоні або заручником, не вчинила злочину проти миру і людства (Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб: Закон України від 09 квітня 1992 р. № 2262-XII // Відомості Верховної Ради України – 1992. – № 29. – Ст. 399).